

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

Изх. № 1029-40-4116#1
29.05.2017г.

ДО
Г-Н БОРИС ВЕЛЧЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ
от
НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН
ИНСТИТУТ,
ПРЕДСТАВЛЯВАН ОТ
ВЕСЕЛА КАРАИВАНОВА - НАЧЕВА
– ПОДУПРАВИТЕЛ

ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО
№ 2/2017 Г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

По искането на Тричленен състав, Първа колегия, 8 отделение на Върховния административен съд (ВАС) за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 40, ал. 1, т. 2 от Закона за здравното осигуряване (ЗЗО) в частта ѝ относно работещите по чл. 4, ал. 3, т. 1 от Кодекса за социално осигуряване (КСО), допуснато до разглеждане по същество с определение от 25.04.2017 г. на Конституционния съд (КС), изразяваме следното становище:

Националният осигурителен институт не споделя извода на тричленния състав на Върховния административен съд, че посочената норма противоречи на Конституцията на Република България (КРБ) и по-конкретно на разпоредбите на чл. 6, ал. 2, чл. 17 и чл. 60 от Конституцията.

Преди всичко, изключването на лицата, които получават пенсия и едновременно с това упражняват трудова дейност и получават доходи като упражняващи свободна професия и/или занаятчийска дейност (лица по чл. 4, ал. 3, т. 1 от КСО), би ги поставило в привилегировано положение спрямо останалите категории лица, посочени в нормата на чл. 40, ал. 1, т. 2 от ЗЗО, а именно – лицата по чл. 4, ал. 3, т. 2 от КСО (лицата, упражняващи трудова дейност като еднолични търговци, собственици или съдружници в търговски дружества и физическите лица – членове на неперсонифицирани дружества) и лицата по чл. 4, ал. 3, т. 4 от КСО (регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители). По този

начин би се регламентирало неравно третиране на осигурени лица от една и съща група, тази на самоосигуряващите се лица. Това е недопустимо, с оглед принципа на равнопоставеност на лицата и в Решение № 5 от 29.06.2000 г. по конст. д. № 4/2000 г., макар и по отношение на общественото осигуряване, КС е изложил мотиви в тази насока: „Във всяка група осигурените лица са поставени при напълно еднакви и равни условия по отношение на начина на покриване на дължимите осигурителни вноски. Вноските за всеки осигурителен фонд са еднакви за осигурените лица от всички групи независимо от трудовата им дейност и упражнявана професия.; групата на самоосигуряващите се лица внася осигурителни вноски изцяло за своя сметка, те нямат работодател и следователно качеството на осигурен и осигурител се сливат.“. Считаме, че същите съображения са изцяло валидни и биха могли да се приложат и по отношение на здравното осигуряване на разглежданата група осигурени лица – лицата по чл. 4, ал. 3, т. 1, 2 и 4 от КСО.

От друга страна, промяна в режима на здравно осигуряване на получаващите доходи от упражняване на свободна професия и/или занаятчийска дейност пенсионери би ги поставило в привилегировано положение и спрямо останалите категории работещи пенсионери, чието задължително здравно осигуряване е установено в чл. 40, ал. 1, т. 1 от ЗЗО. По отношение задължителността на тяхното обществено и здравно осигуряване КС вече се е произнесъл с Решение № 5 от 29.06.2000 г. по конст. д. № 4/2000 г. „Работещите пенсионери по силата на посочените правоотношения в ал. 1 на чл. 4 КЗОО упражняват трудова дейност и реализират доходи от нея, както и останалите работещи граждани, които не са пенсионери. Всички работещи трябва да бъдат поставени при еднакви условия при изпълнение на работата им както във връзка с данъчното облагане, така и по отношение на вноските за обществено и здравно осигуряване и пр.“.

Предвид изложеното, считаме, че изключването на лицата по чл. 4, ал. 3, т. 1 от КСО от обхвата на задължителното здравно осигуряване по чл. 40, ал. 1, т. 2 от ЗЗО би довело до нарушаване на основния принцип за равнопоставеност на гражданите и на осигурените лица в частност, прогласен в чл. 6, ал. 2 от Конституцията и в чл. 3, т. 3 от КСО.

Не може да бъде споделен и аргументът, че се нарушава конституционната норма за законоустановеност на данъчните задължения, изложен в искането на ВАС за установяване на противиконституционност, по което е образувано горепосоченото конституционно дело. Здравноосигурителните вноски нямат характер на данък, защото срещу тях осигуреният получава съответна престация – гарантиран достъп до медицинска помощ чрез определен по вид, обхват и обем пакет от здравни дейности, както и свободен избор на изпълнител, който да окаже необходимата медицинска помощ.

По силата на чл. 34 от ЗЗО във връзка с § 2 от ПЗР на ЗЗО, считано от 1 юли 1999 г., всички български граждани подлежат на задължително здравно осигуряване. В чл. 40, ал. 1, т. 4 от ЗЗО е установено, че за пенсионерите от държавното обществено осигуряване или от професионален пенсионен фонд вноските са за сметка на държавния бюджет. Действително срещу осигурителните вноски, дължими по реда на чл. 40, ал. 1, т. 2 от ЗЗО упражняващият свободна професия и/или занаятчийска дейност пенсионер не получава нещо различно от престацията, дължима срещу осигуряването му по чл. 4, ал. 1, т. 4 от ЗЗО. В тази връзка обаче, с оглед принципите на равенство и справедливост, прогласени в преамбюла на Конституцията, следва да бъде отчетено, че пенсионерите, които упражняват трудова дейност като упражняващи свободна професия и/или занаятчийска дейност, по собствено

желание променят статуса си от пенсионери, здравното осигуряване на които се поема от държавния бюджет, в работещи граждани, които реализират доходи от трудова дейност. Това обуславя и задължителността на здравното им осигуряване по предвидения за всички категории самоосигуряващи се лица ред.

ПОДУПРАВИТЕЛ:

ВЕСЕЛА КАРАИВАНОВА – НАЧЕВА